



MYSTERIE

WIE IS DE ECHTE HOMO UNIVERSALIS?

In een Mysterie gaat de leerling aan de slag als 'historisch onderzoeker'. Daarmee is mysterie een van de meest motiverende en krachtige activiteiten binnen Actief Historisch Denken. Een mysterie gaat altijd over een uitdagend probleem of dilemma. Dat mysterieuze probleem vraagt om onderzoek en een oplossing. Het onderzoek gebeurt aan de hand van kaartjes met informatie. Daarmee gaan de leerlingen aan de slag.

Een 'Mysterie' laat leerlingen:

- argumenteren en redeneren
- identificeren, classificeren, ordenen en relateren
- naar elkaar luisteren, begrijpend lezen, onderzoeken en inleven
- samenhangen ontdekken
- de dimensie 'tijd' ervaren

Onderwerp	De bijzondere periode van de renaissance waarbij het idee van een <i>homo universalis</i> ontstaat: een man die tot alles in staat is
Activiteit	Leerlingen gebruiken losse strookjes tekst om de centrale vraag in dit mysterie op te lossen
Tijdsduur	De werkvorm duurt 40 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: onderbouw havo/vwo In de klas zijn de renaissance en het begrip <i>homo universalis</i> behandeld
Instrueren	Wat: in tweetallen proberen te achterhalen welk van de voorgestelde mannen de échte <i>homo universalis</i> was Hoe: samen, aan de hand van informatie uit bronnen, centrale vragen proberen te beantwoorden Waarom: zo leer je veel over de renaissance, de belangrijkste personen uit deze periode en over het begrip <i>homo universalis</i> .
Uitvoeren	Leerlingen doen de activiteiten in tweetallen. Na afloop beantwoord iedere leerling individueel vragen op een vragenblad.
Nabespreken	Wat: wat heb je geleerd? Welke ontwikkelingen zie je? Hoe: hoe hebben jullie het gedaan? Wat deden jullie waardoor het goed ging? Waarom: hiermee krijg je meer een beeld van de renaissance en waarom deze periode zo belangrijk was voor verschillende Europese landen

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.



MYSTERIE

WIE IS DE ECHTE HOMO UNIVERSALIS?

Vanaf de veertiende eeuw gaan kunstenaars en wetenschappers op een andere manier naar het leven kijken. Zij geloven niet langer meer dat het leven op aarde in dienst staat van het leven na de dood (memento mori), maar zijn ervan overtuigd dat het alleen nog maar draait om het leven op aarde (carpe diem). Dit zie je terug in de werken van deze kunstenaars en wetenschappers. In de Renaissance gaan deze mensen hun werkterrein verbreden. Sommigen van hen kunnen we zelfs homo universalis noemen. Enkele mogelijke homo universalis waren Michelangelo, Leonardo da Vinci en William Shakespeare.

In deze opdracht gaan jullie, aan de hand van verschillende bronnen, beargumenteren welk van deze drie mannen volgens jullie de echte homo universalis van de Renaissance is. Bestudeer de bronnen en probeer vervolgens de volgende drie vragen te beantwoorden:

- wat is een homo universalis?;
- wie is volgens jullie de echte homo universalis?;
- met welke argumenten ondersteunen jullie je keuze voor de homo universalis?



Leonardo da Vinci

Shakespeare

Michelangelo

1 Van William Shakespeare wordt gezegd dat hij de Renaissance naar Engeland bracht. Hij leerde Latijn en Grieks op school en maakte in Londen carrière als toneelschrijver.

2 De natuur was goddelijk voor Da Vinci. Hij kocht vogeltjes op de markt om ze weer vrij te laten en was een echte vegetariër.

3 Een bekende renaissancekunstenaar is Michelangelo. Hij is de maker van het beroemde beeld David, schilderde het plafond van de Sixtijnse kapel in het Vaticaan en ontwierp de koepel van de Sint-Pieterskerk in Rome.

4 De boeken van Da Vinci staan vol met nieuwe apparaten en machines, zoals helikopters, machinegeweren, tanks en onderzeeboten.

5 Bij het schrijven liet William Shakespeare zich inspireren door teksten van klassieke schrijvers zoals Odivius, Plutarchus en Seneca, maar zijn taalgebruik was heel origineel. Dankzij Shakespeare kreeg de Engelse taal er veel nieuwe woorden en uitdrukkingen bij.

6 Om de menselijke verhoudingen en anatomie tot in detail te leren kennen, overtrad Da Vinci meerdere wetten en sneed hij lijken open. In zijn aantekenboeken schreef hij: 'Ik heb meer dan tien menselijke lichamen ontleed, ik heb ledematen geamputeerd en de kleinste deeltjes verwijderd van het weefsel rondom de aderen zonder een druppel bloed te vergieten.'

7 Veel van de toneelstukken van Shakespeare spelen zich in het vroegmoderne Italië af, bijvoorbeeld Romeo en Julia.

8 Het was Leon Battista Alberti (1404-1472) die met het idee kwam van de *homo universalis*, ofwel de universele man. Hij beschreef het als: 'een man die alles kan en wil.' Een *homo universalis* heeft veel kwaliteiten en kan alles: schilderen, onderzoeken, ontwerpen, musiceren, schrijven, uitvinden en beeldhouwen.

9 'Ook Michelangelo kreeg enkele opdrachten om de nieuwe Sint-Pieterskerk te versieren. Paus Julius II wilde dat Michelangelo enkele schilderijen zou maken. Zelf zei hij: 'Ik ben een beeldhouwer, geen schilder. Ik schilder heel lelijk.'
Een fragment uit 'De pausen' door John Julius Norwich

10 Ook ontwikkelde Da Vinci muziekinstrumenten, hield hij zich bezig met religie en astrologie en deed hij enorm veel onderzoek met experimenten.

11 Shakespeare schreef de meest prachtige verzen en toneelstukken, maar daar bleef het ook bij. Hij ontwierp geen gebouwen, schilderde niet en deed ook niet aan beeldhouwen.

12 Michelangelo is ook van belang geweest in de architectuur. Zo ontwierp hij (delen van) de Lorenzo Basiliekkerk in Florence, de Biblioteca Laurenziana en de Sint-Pieterskerk in Rome.

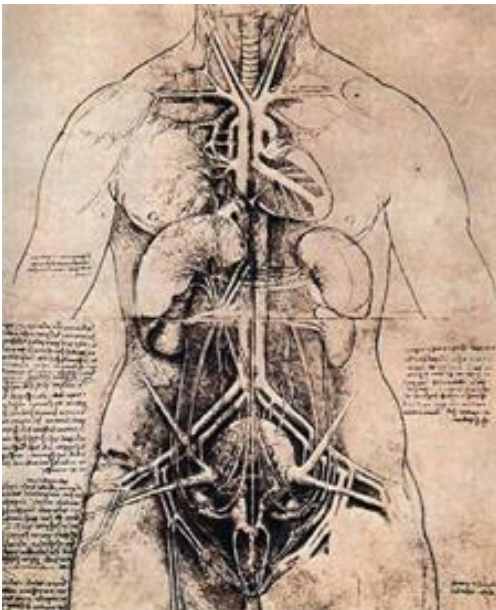
13 Da Vinci wilde de natuur zo precies mogelijk in zijn kunstwerken vastleggen. Grassprietten, watervallen, paarden, hij bestudeerde ze nauwkeurig.



14 De dame met de hermelijn, één van de bekendste schilderijen van Leonardo da Vinci (1483-1490)



15 David, het bekendste beeldhouwwerk van Michelangelo (1501-1504)



16 Anatomische tekening van een mens door Leonardo da Vinci



17 Een schilderij gemaakt door Michelangelo



MYSTERIE

WIE IS DE ECHTE HOMO UNIVERSALIS?

Beantwoord onderstaande vragen individueel.

1. Kan je uitleggen wat de 'renaissance' precies was?

2. Kan je uitleggen wat een 'homo universalis' precies is?

3. Wie is volgens jou de échte homo universalis van de renaissance? Michelangelo, Da Vinci of Shakespeare?

4. Welke argumenten (en bronnen) bewijzen jouw antwoord?

Al vanaf de Griekse tijd werden geleerden aangemoedigd om zoveel mogelijk kennis tot zich te nemen om een echte homo universalis te worden.

5. Tegenwoordig zijn er nog maar nauwelijks, misschien zelfs wel géén, homo universalis meer te vinden. Waarom zou dat zijn, denk je?
